

MÜREKKEBİ KURUMADAN

Şarap rengi deniz...

Orhan Duru'nun "Mavi Gezi"sinin genişletilmiş yeni basımından tadımlık satırlar. Sabahattin Eyuboğlu'nun düzenlediği Mavi Yolculuklara ilk kez 1965'te katılan Duru, dalgaları kültür yaşamımıza vuran bu gezilerin nasıl başladığını anlatıyor:

"Yoğun maviliklerle karşılaşmam 'Mavi Yolculuk'larla oldu. Düşünün karşınızda ufuk çizgisine kadar uzanan deniz, oradan yükselen ve üzerinizi örten gökyüzü. İkisi de ayrı tonlarda mavi. Biri biraz koyu mavi, öteki daha açık mavi. Gökyüzü kimi kızgın ortamlarda galvaniz parlaklığını alıyor. Denizin mavisini ise kimi zaman dalgaların uçlarında oluşan köpüklerle süsleniyor. Ama gene de 'Mavi Yolculuk'a çıkınca yoğun bir mavi etkisindeyiz. (...)

[Sabahattin] Eyuboğlu ve arkadaşları ilk geziyi 1945-46 yıllarında düzenlediler. İzmir Limanı'ndan başlayan bu yolculuğa çıkanlar arasında Bedri Rahmi Eyuboğlu ile Sabahattin Ali de vardı. Sabahattin

Eyuboğlu Ankara'da Tercüme Bürosu'nda çalışıyor ve klasiklerin yayımlanmasına katkıda bulunuyordu. Bir tekne tuttular. Teknede harita bile yoktu. Zaten İzmir Limanı'nda bir tek harita tomarı bulunuyordu. Yola çıkan tekneler bu haritaları kiralyor, denetlemede gösterip limandan çıkış izni aldıktan sonra ayrılırken uygun bir yerde haritaları geri veriyorlardı.

Eyuboğlu ve arkadaşları da aynı yöntemi izlediler. Ama liman yöneticileri Eyuboğlu ve arkadaşlarından huylandılar. Bildikleri denizcilere benzemiyorlardı onlar. 'Amacımız ne? Ne diye denize açılıyorsunuz?' diye sordular. Onlar da 'Gezi yapacağız. Bu kıyıları gezip göreceğiz,' dediler. Liman yöneticileri hiç hoşlanmamış olmalı ki bu yanıtın hemen sonra Ankara'ya durumu jurnallediler. 'Burada birtakım garip adamlar var, denizde geziye çıkıyor,' dediler. (...) görüldüğü gibi gezi yapmak, hele denizde ve maviliklerde gezi yapmak sakıncalıydı. (...)

Gerçekten de başlangıçta küçük arkadaş topluluklarıyla ve güç koşullarda gerçekleştirilen 'Mavi Yolculuklar' temelinde yeni yorumlar ve görüşlerin tartışıldığı, tarih ve doğa tünelinden geçenin birer gezi gibiydi. Azra Erhat 1962 yılında Vedat Günyol'un

yönettiği Çan Yayınları arasında yayımlanan 'Mavi Yolculuk' adlı kitabında böyle bir yolculuğu derin bilgisinden gelen ayrıntılar da katarak anlatır.

Kimler vardır bu yolculukta? Sabahattin Eyuboğlu ve Halikarnas Balıkcısı bu yolculuktur. Mavi Yolculukların demirbaşlarından Sabahattin Batur da. Bunlara Melih Cevdet Anday'ı da ekleyebiliriz. Sanıyorum 'Mavi Yolculuk' adını ilk bu kitapta gördük.

(...) bir tartışma konusu geliyor önümüze. Tartışma Homeros'un bir dizesinden kaynaklanıyor:

'Şarap rengi denizi allak bullak edince rüzgârlar...'

Buradaki 'Şarap rengi deniz' benzetmesi sorun yaratıyor. Homeros zamanında şarapların mavi olduğunu sanmıyoruz. Öyleyse ozan niye kullanmış şarap rengini? Burada kıvılcı çalan bir deniz söz konusu olabilir. Bunu da çok ender olarak görebiliriz, durgun bir denizde güneş batarken ya da doğarken. Mavi yolculuklarda birkaç kez böyle denizleri kısa süre de olsa anımsıyorum. Yoksa ozan denizin kimi zaman insanı esrikletici etkisini düşünüp mü böyle yazmıştı? Bu da olabilir diye düşünüyorum. Bu arada eski çağlarda fırtına patladığı zaman denizcilerin Deniz Tanrısı Poseidon'u yatıştırmak için denize şarap döktüklerini biliyoruz. Ozan buna gönderme mi yapıyor?.. ■